

Narradors contemporanis. Manuel Guerrero

Quines són les tècniques narratives del present? Quins són alguns dels narradors més interessants i renovadors del moment? Quins són els límits entre els territoris de la novel·la, la narració i l'assaig? Com conviuen i s'interrelacionen realitat i ficció en la narrativa actual? Quan l'article periodístic, la crònica periodística, esdevenen literatura? Hi ha alguna relació entre el cinema documental de creació i algunes propostes narratives realistes? Hi ha un retorn de la veu del narrador? Vet aquí alguns dels interrogants que ens vam proposar de posar en comú en organitzar el cicle **Narradors contemporanis**. Però les preguntes no eren aïllades ni responien a una inquietud nova sinó que, en part, eren el fruit d'un seguit de reflexions sobre la creació i la literatura contemporànies que havien anat apareixent en algunes de les activitats que portava a terme l'ACM (Associació per a la Cultura i l'Art Contemporani) a Mataró.

Des de l'inici de les activitats d'ACM vam plantejar-nos d'ampliar el camp de l'acció i de la pràctica cultural. La idea d'organitzar esdeveniments en espais insòlits i de maldar per crear situacions que possibilitessin noves complicitats i nous públics va fer via de seguida i va ser molt positiva per fer créixer les activitats. És així que vam establir, també, una fructífera relació de col·laboració amb la llibreria Robafaves que segueix oberta a noves propostes. L'objectiu era múltiple però se centrava, en unes primeres activitats, en la idea d'acostar l'art contemporani al públic mitjançant l'ocupació, durant el temps aproximat d'un mes, de l'aparador de la llibreria Robafaves de Mataró amb una obra o instal·lació d'un artista determinat, i propiciar el debat intel·lectual al voltant d'un llibre o d'un autor proposat pel mateix artista, tot comptant amb la participació d'un escriptor, crític o pensador convidat per a l'ocasió. Així van néixer els cicles **Opera aperta (9 artistes / 9 llibres)** (1998-1999) i **2 x 2 = 5 (7 artistes / 7 llibres)** (1999-2000), que van propiciar el pas per Mataró d'un nombre important de creadors que van fer possible un diàleg interdisciplinari, informal i lliure, a partir de la reflexió sobre les relacions o no entre una obra d'art i un llibre concret. El resultat, és clar, ben enriquidor i, sovint, ben inesperat, va ser altament estimulant i va permetre de constatar la diversitat i la complexitat de la creació contemporània.

El cicle ***Opera aperta (9 artistes / 9 llibres)*** es va obrir amb una intervenció de Domènec, a l'aparador de la llibreria, que va consistir en la instal·lació d'una fotografia pensada a partir de la lectura de l'obra *Malone meurt* de Samuel Beckett. La presentació va anar a càrrec de Carles Hac Mor, el 9 d'octubre de 1998. Tancant el cicle, Jordi Cuyàs va crear una instal·lació consistent en tres monitors de televisió que mostraven un vídeo realitzat sobre poemes, també, de Beckett. Va presentar la intervenció Víctor Sunyol, el 4 de juny de 1999. Entremig, van participar-hi els artistes Zush, Perejaume, Benet Rossell, Hannah Collins, Ignasi Aballí i Montserrat Soto, que van partir d'obres dels mateixos Zush i Perejaume, que havien publicat el CDrom *Psicomanauldigital* i el llibre *Oïsme*, respectivament, i, en els altres casos, de textos de Joaquim Sala-Sanahuja, Vicenç Altaió, Georges Perec o Jacques Derrida. Els crítics Adrián Morales i Carles Guerra, els pintors Antoni Angle i Frederic Amat, la traductora Annie Bats i el filòsof Xavier Antich, van ser convidats, també, a presentar les sessions inaugurals. Cal fer constar que una de les sessions va consistir en un homenatge a Joan Brossa, aleshores recentment traspassat, en ocasió de l'aparició de l'antologia *La memòria encesa*, que va presentar el biòleg i bon amic del poeta Jaume Josa. El poema escultòric *Esquelet-Homenatge a Miguel Hernández (1988-1991)* de Brossa, i els seus llibres, van presidir l'entrada de la llibreria Robafaves el gener de 1999.

Quant al cicle ***2x2 = 5 (7 artistes / 7 llibres)***, el va inaugurar el fotògraf i escriptor Jordi Esteva, que va presentar el seu llibre *Viaje al país de las almas*, en companyia d'Òscar Fontrodona i Safaa Fathy, el 22 d'octubre de 1999. Posteriorment, vam poder comptar amb les intervencions d'Antoni Llena, Frederic Amat, Antoni Tàpies, Jordi Folgado, Dani Montlleó i Joan Fontcuberta. Els mestres i artistes consagrats, doncs, compartien el cicle amb els nous valors. Al costat de textos penetrants de Céline i Blanchot, és interessant de constatar que molts dels llibres que es van presentar eren obra dels mateixos artistes. Llibres significatius, que avui són obres preuades o de referència, com *La gana de l'artista* de Llena, *Incendis* d'Amat i Altaió, *L'art i els seus llocs* de Tàpies o *Zonas de penumbra* de Fontcuberta. Les presentacions, realitzades per dos convidats, van anar a càrrec de José Carlos Cataño, Montse Gispert, Rosa Maria Malet, Martí Peran, Antoni Marí, Perejaume, Arnau Pons, Joan Puigdefàbregas, Estanislau Vidal-Folch, Pilar Bonet i Francesc Garriga.

L'any 2001 vaig conèixer el jove i inquiet escriptor Jordi Carrión, també de Mataró. Havia assistit a diverses de les presentacions i exposicions que havíem organitzat des d'ACM i tenia interès a participar en l'associació i a proposar noves activitats. Em va manifestar el seu interès pel fenomen del que ja es començava a anomenar "nou boom" d'escriptors llatinoamericans que s'havien instal·lat a Barcelona. Es tractava d'escriptors de molt de talent, veritables autors de culte per a alguns, com el xilè Roberto Bolaño, el mexicà Juan Villoro o l'argentí Rodrigo Fresán, que ell tenia interès a conèixer i que podíem mirar de convidar. La idea em va semblar molt atractiva i al llarg d'uns mesos vam anar definint el projecte, el que va acabar sent el cicle ***Narradors contemporanis***, que, al llarg del 2002 i el 2003, vam organitzar a la llibreria Robafaves.

En Jordi Carrión estava aleshores, i segueix encara, fascinat per l'obra de W. G. Sebald. De fet estava treballant ja en el seu llibre al voltant de Sebald i l'obra de l'artista Francesc Abad. La discussió

sobre idees com memòria, història, realitat i ficció era freqüent en aquelles primeres converses. Hi havia obert, en aquells anys, un ampli debat sobre la ficció i la memòria històrica a propòsit de diverses obres i de l'èxit de *Soldados de Salamina*, el llibre que va convertir Javier Cercas en l'escriptor més venut i citat del moment. Si l'obra de Cercas se centrava en la Guerra Civil, *Sota la pols* de Jordi Coca, o la trilogia *L'atzar i les ombres* de Julià de Jòdar, recreaven la memòria personal del franquisme. De seguida vaig proposar a en Jordi que el cicle havia de propiciar el diàleg amb autors de la literatura catalana. Vam anar conversant, al llarg d'uns mesos, sobre diversos dels aspectes que havíem de tenir en compte. Potser ens semblava més profitós tractar cada escriptor individualment. Era important d'evitar l'estricta actualitat que imposa la presentació de novetats literàries. Calia aconseguir mantenir un caràcter informal, allunyat de l'acadèmia, però, alhora, calia que el cicle fos rigorós i que, en el possible, fes alguna aportació pròpia al debat literari i intel·lectual. La possibilitat d'editar un llibre amb el resultat de les sessions projectades per al cicle començava a dibuixar-se com una fita desitjable. A poc a poc, vam anar definint les característiques del cicle i l'estructura de cada una de les sessions. Abans d'establir un diàleg obert amb el públic ens semblava important d'incitar una aproximació a cada un dels narradors convidats. És així com vam decidir que cada un dels narradors triats seria presentat per un crític, o coneixedor, que en faria una semblança i introducció, amb una certa extensió, que inclouria una breu revisió del seu itinerari creatiu així com una reflexió sobre les seves darreres obres. D'altra banda, proposaríem a cada narrador convidat que llegís un fragment d'una obra en curs que permetés de conèixer els seus interessos del moment i alhora fes possible una discussió sobre el seu procés creatiu. De la reflexió del crític i de la lectura del narrador, havia de sorgir prou de material com per provocar el debat i el diàleg, primer entre els convidats, i, després, també amb el públic.

Certament, la possibilitat d'editar un llibre ens obligava a pensar bé els autors a convidar i a maldar per aconseguir que vinguessin a Mataró alguns dels escriptors que nosaltres consideràvem com a més representatius de la narrativa actual més innovadora. D'altra banda, els límits d'un llibre, com els editats per ACM, no ens deixaven gaire marge per convocar molts autors si volíem aprofundir una mica en l'obra de cada un d'ells. Així mateix, no semblava massa prudent de proposar més d'un escriptor al mes donat que hi havia un cert treball de preparació de les sessions, tant per a l'organització de l'acte com per mirar d'assegurar una certa fidelitat del públic.

El fet és que el cicle ***Narradors contemporanis*** va començar, el dijous 24 de gener de 2002, amb la intervenció de Juan Villoro, que va ser presentat per Mihaly Dés. Malgrat que Villoro no era aleshores un escriptor massa conegut entre nosaltres, va venir força gent i la sessió va anar molt bé. Per a sorpresa nostra, Villoro no va ser l'únic mexicà assistent a la cita, sinó que entre el públic també es va fer notar un compatriota del seu país americà que havia vingut a Mataró per tal de poder escoltar i dialogar amb l'autor de *La casa pierde*. La segona sessió, el 22 de febrer, va ser dedicada a Miquel de Palol, que acabava de publicar el seu ambiciós cicle novel·lesc *El Troiacord*. La presentació va anar a càrrec de Julià Guillamon. El debat va ser intens, però, per a desgràcia nostra, l'enregistrament de la conversa no va quedar bé. El pitjor és que, poc després, hi hagué una trista polèmica iniciada per Palol de la qual es ressentí per sempre

més la seva amistat amb Guillamon. Així és que Guillamon preferí no passar en net la seva intervenció. És per això que la sessió de Miquel de Palol i Julià Guillamon és l'única de tot el cicle que no ha quedat incorporada al llibre que ara editem. Posteriorment, foren convidats Jordi Coca i Jordi Malé, Javier Cercas i Jordi Gracia, Josep Maria Fonalleras i Ponç Puigdevall, Rodrigo Fresán i Ignacio Echevarría, Julià de Jòdar i Josep Maria Lloró, Biel Mesquida i Carles Hac Mor, Quim Monzó i Manel Ollé, Enrique Vila-Matas i Eloy Fernández-Porta, i Núria Perpinyà i Dolors Miquel, que, el 29 de maig de 2003, van ser les protagonistes de la darrera sessió del cicle.

Sens dubte, els dies en què es va convocar més públic i va haver-hi més debat van ser els dedicats a Javier Cercas i a Quim Monzó. La sessió de Cercas, que comptà amb la presentació de Jordi Gracia, celebrada el 12 d'abril de 2002, un any després de l'aparició de *Soldados de Salamina*, permeté de conèixer, també, l'autor d'*El móvil*, *El inquilino*, *El vientre de la ballena* i *Relatos reales*. Ningú no dubtà que després de *Soldados de Salamina* Cercas seguiria sent un gran escriptor. Un dels dies més divertits i memorables va ser el dedicat a Quim Monzó, que fou presentat per Manel Ollé, el 28 de febrer de 2003. Monzó acabava de publicar el volum d'articles periodístics *El tema del tema* i Ollé insistí en la qualitat de la literatura periodística de l'autor de *Benzina*. El cert és que Monzó assegurà que moltes cròniques i articles periodístics podien acabar indistintament en llibres de contes o en reculls de textos periodístics.

Però totes les sessions foren, almenys per a en Jordi Carrión i per a mi, igualment intenses i estimulants. Com no recordar Biel Mesquida llegint el començament de *Carnatge Hall*, obra encara incabada? O el gest d'Enrique Vila-Matas feliç perquè, després de la bona acollida d'*El mal de Montano*, just acabava d'enllestir l'escriptura de *París no se acaba nunca*? Habitualment, les sessions continuaven en un distès sopar que permetia seguir la conversa informal en petit comitè. I cal dir que, amb molts dels convidats, el diàleg literari i fraternal continua quan l'ocasió ho permet.

Vam convidar Roberto Bolaño i Sergi Pàmies. Per una o altra raó, però, no van poder o no van voler venir. Evidentment, ens hauria agradat de poder comptar amb més autors dins del cicle. Són molts els escriptors i escriptores que hauríem volgut convidar. Especialment m'hauria agradat escoltar d'altres narradors catalans, més o menys joves, que es comencen a consolidar, com Màrius Serra, Jordi Puntí, Francesc Serés, Mercè Ibarz, David Castillo, Albert Mestres, Maurici Pla, Manel Zabala, Ada Castells o Eduard Márquez, per citar-ne alguns. També hauria volgut tenir entre nosaltres narradors que viuen a Catalunya però que escriuen, habitualment, o també, en altres llengües, diferents del català, o del castellà, i penso en Monika Zgustova o en Bashkim Shehu. Hauria estat una bona oportunitat per aprofundir en la diversitat de la literatura europea i per constatar, més enllà dels purismes, com és de complex i ric l'espai literari català actual que dialoga, constantment, amb altres llengües i cultures.

L'edició del llibre no ha estat fàcil. Els recursos de l'associació són limitats. Tot i que, des del primer moment, vam poder comptar amb la col·laboració de la Institució de les Lletres Catalanes, no va ser fins més de dos anys després d'acabar el cicle que vam aconseguir un ajut del Patronat Municipal de Cultura de Mataró. Per bé que, evidentment i afortunadament, tots els autors han publicat més llibres després de la celebració del cicle, creiem que els textos —i les reflexions i les converses— que inclou el

llibre ***Narradors contemporanis*** segueixen sent vàlids, si més no com un testimoni concret de l'obra d'uns autors i del debat literari durant els primers anys del segle XXI. Malauradament, els enregistraments de les converses van fallar en més d'una ocasió. No cal dir que els nostres mitjans tecnològics eren millorables. És per això que algunes de les transcripcions de les converses són molt reduïdes. Evidentment, tot i que els autors han revisat els textos i les converses, si hi ha errors cal atribuir-los únicament als responsables de l'edició.

Per tal de documentar els cicles ***Opera aperta (9 artistes / 9 llibres)*** i ***2 x 2 = 5 (7 artistes / 7 llibres)*** ens ha semblat oportú d'incloure'n informació com un annex del volum ***Narradors contemporanis***. Només resta d'agrair a tots els amics d'ACM i de la llibreria Robafaves el seu imprescindible suport. I, és clar, a tots aquells que han fet possible l'edició del llibre. Sense oblidar el fotògraf Sergio Ruiz, tots els autors dels textos i el públic que seguí amb passió i interès aquesta proposta singular de lectura, de debat i de reflexió col·lectiva.